

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ДИПЛОМНА РОБОТА

для здобуття першого (бакалаврського) освітнього рівня

на тему:

**«Організаційно-методичні аспекти обліку та аудиту
основних засобів на підприємстві»**

Виконала: студентка 2 курсу,

групи ОО(з)-21ст

спеціальності 071 "Облік і оподаткування"

Савчук М.М.

Керівник: асистент Гавдей С. В.

Рецензент: д. е. н., професор Дмитришин Л.І.

Івано-Франківськ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
1.1. Сутність і класифікація основних засобів	4
1.2 Порядок визнання та оцінки основних засобів підприємства.....	11
1.3 Теоретичні основи організації аудиту основних засобів.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СКП «ПАЛЯНИЦЬКОМУНСЕРВІС.....	23
2.1Організація первинного обліку основних засобів	23
2.2 Організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів...	28
2.3 Організація обліку амортизації та витрат, пов'язаних з покращенням стану основних засобів.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	44
3.1 Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві...	48
3.2 Удосконалення оцінки основних засобів	
3.3 Удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів	53
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства гостро відчують проблеми, пов'язані із ефективним управлінням основними засобами. Основні засоби посідають важливе місце в господарській діяльності вітчизняних підприємств. Від їх технічного стану, частки в структурі активів залежить рівень забезпеченості підприємства необхідними засобами для здійснення фінансово-господарської діяльності. Ефективне управління основними засобами та продумана інвестиційна політики вимагає удосконалення обліку, аналізу, аудиту основних засобів підприємства.

Актуальність теми зумовлена тим, що основні засоби як ключовий елемент матеріально-технічної бази підприємства завжди повинні використовуватися раціонально, ефективно, а це в свою чергу залежить від своєчасного одержання повної, надійної обліково-економічної інформації, яку здатний забезпечити облік та аудит на підприємстві основних засобів.

Метаю дипломної роботи є дослідження теоретичних, практичних аспектів організації обліку та аудиту основних засобів на підприємстві, розробка шляхів їх удосконалення.

Зазначена мета може бути досягнута шляхом вивчення поставлених завдань:

- дослідити теоретичні основи організації обліку основних засобів підприємства;
- визначити економічну сутність основних засобів підприємства;
- розглянути класифікацію основних засобів підприємства;
- вивчити особливості проведення визнання та оцінки основних засобів підприємства;
- розглянути теоретичні та практичні аспекти проведення аудиту основних засобів підприємства;
- вивчити особливості організації первинного обліку основних засобів на підприємства;
- розглянути організацію та методику аналітичного, синтетичного

обліку основних засобів на підприємства;

- визначити шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітична система обліку основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів на підприємстві.

Для досягнення поставлених завдань у процесі дослідження застосовано ряд загальнонаукових та економічних методів, зокрема: абстракції, дедукції, індукції, зіставлення, спостереження, вимірювання взаємозв'язків, аналізу, синтезу, поєднання історичного і логічного підходів, узагальнення, економічного аналізу, вибіркова перевірка тощо.

При написанні дипломної роботи використано наукові праці вітчизняних, зарубіжних фахівців із обліку основних засобів; законодавчі, нормативні акти України; інструктивні матеріали, а також дані бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Роботу із організаційно-методичних аспектів обліку та контролю на основних засобів на підприємстві рекомендовано для подальшого застосування з метою вдосконалення методики і організації обліку, аудиту операцій із використання, утримання основних засобів, що посилить інформаційну та контрольну функції бухгалтерського обліку, а також підвищить ефективність управління цими операціями на досліджуваному підприємстві.

Структура роботи сформована наступним чином: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана на 74 сторінках тексту та містить 8 таблиць, 4 рисунки, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ

ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Поняття та класифікація основних засобів

Дослідження проблеми із вдосконалення контролю та обліку основних засобів є актуальною потребою для усіх суб'єктів господарювання. Кредитори, власник, інвестори, як вітчизняні так і закордонні зацікавлені в оперативній та достовірній інформації про стан, рух, ефективність експлуатації основних засобів на підприємстві.

Основні засоби у господарській сфері формують матеріальну основу продуктивних сил та представляють економічний потенціал підприємства. Вони створюють передумови для економічного розвитку національного виробництва, становлять основу інвестиційної привабливості підприємства, а також визначають інноваційну технічну конкурентоспроможність підприємствам України.

Обґрунтування теоретичних базових положень, розроблення науково-практичних рекомендацій, які спрямовані на удосконалення методики організації обліку та контролю операцій із експлуатації, утримання основних засобів підприємств важливі для підвищення ефективності управлінських рішень, погоджених за сучасних умов господарювання.

В досліджених літературних джерелах із економічних дисциплін поряд з категорією "основні засоби" часто використовується економічний термін "основні фонди".

Категорія «основні засоби» наведено в П(С)БО 7, а «основні фонди» практикується у Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств».

У П(С)БО 7 визначено «основні засоби» так: "матеріальні активи, які підприємство утримує з метою застосування в процесі виробництва (надання послуг, постачання товарів, для здачі в оренду, для здійснення адміністративних або соціально-культурних функцій) в очікуваний строк корисного експлуатації

більше одного року (операційного циклу)" [32].

Під "основними фондами» слід розуміти матеріальні цінності, які використовує платник податків в господарській діяльності упродовж періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати їх введення в експлуатацію і вартість їх зменшується у результаті фізичного (морального) зносу [47].

На основі проведеного дослідження щодо сутності категорій «основні засоби» та «основні фонди» можемо навести наступні відмінності:

- сфери діяльності їх застосування різняться. Основні фонди належать до сфери господарської діяльності, що пов'язана з отриманням доходу. Об'єкти основних засобів, що перебувають в інших сферах, не належать до основних фондів;
- при фізичному, моральному зношенні основних засобів (для прикладу земельні ділянки), то на них сутність категорії основних фондів не поширюється;
- до основних засобів прирівнюються інші необоротні матеріальні активи (значна частина яких походить з малоцінних, швидкозношуваних предметів). В пп. 8.2.1 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», впливає, наступне: малоцінні, швидкозношувані предмети, до основних фондів не належать;
- відносяться до складу основних засобів незавершені капітальні інвестицій шляхом змін до П(С)БО 7 [60].

Економічна сутність основних фондів слугує характеристикою в формуванні особливостей відтворювальних процесів та при визначенні ступеню функціонування суспільного виробництва.

Сукупність виробничих фондів складає значну частку національного багатства країни. Основні фонди визначають стан матеріально-технічної бази сфер економіки на усіх ступенях її розвитку.

Удосконалення засобів праці може забезпечити постійне зростання технічної оснащеності, продуктивності праці персоналу підприємства.

Основні фонди — засоби праці, що мають вартість та функціонують у процесі виробництва тривалий час в незмінній формі, а їх вартість переноситься на

вартість новоствореного продукту частинами.

Основні фонди підприємства в своїй структурі містять:

- основні виробничі фонди;
- невиробничі основні фонди [36].

Буряковський В.В. визначає основні засоби як грошову вартість фондів підприємства, матеріальних цінностей. В дослідженнях автора основні фонди – специфічна економічна категорія, яка причетна до формування матеріальних фондів суспільства, з їх застосуванням в сферах народного господарства для виробництва валового внутрішнього продукту та задоволення суспільних потреб [3].

Руденко Є. доводить, що основні засоби підприємства — сукупність матеріальних та речових цінностей, що відображені в натуральній формі протягом певного часу у сферах: невиробничій та виробничій [52].

Падалка К. визначає, що основні виробничі засоби — це виробничі потужності, що споживаються упродовж кількох виробничих циклів та частинами переносять вартість на продукт. Їх вартість в оборот надходить частинами, а також відповідно відшкодовується в вартості продукту [40].

У дослідженнях Ткаченко Н. наведено, що основні засоби — сукупність засобів праці (матеріальних та майнових цінностей), які знаходяться у натуральній формі у сферах матеріального і нематеріального виробництва за ціною купівлі та з терміном використання більше одного року [57].

Зюкова М.М. при вивченні еволюції економічної категорії «основні засоби», зробила висновок, що в системі обліку доцільно відмовитись від терміну «основні фонди». Основні засоби, на її думку, є складовою майна підприємства, яка відображена в активі балансу, а основні фонди є джерелами утворення наявних господарських засобів.

Тому використання терміну «необоротні активи» до основних засобів викривляє економічну сутність даної категорії. Оборотні засоби переносять вартість повністю за один цикл виробництва, а основні засоби переносять її поступово протягом декількох виробничих циклів [17].

Відмова від вживання терміну «основні фонди» дозволить уникнути неточностей в понятійному апараті, що визначає ефективність застосування основних засобів.

Термін "основний засіб", як об'єкт бухгалтерського обліку, характеризується критеріями їх визнання активами підприємства. Для облікового процесу щодо основних засобів важливо їх про класифікувати.

Належним чином обґрунтована класифікація необхідна в практичній діяльності для організації аналітичного та синтетичного обліку; обліку наявності, руху об'єктів; при нарахуванні амортизації, визначенні розміру зносу, а також при проведенні інвентаризації основних засобів.

Основні засоби групують за такими ознаками:

- за ознакою галузевою;
 - за функціональним призначенням;
 - за ступенем застосування;
 - за приналежністю;
- натурально-матеріальним складом.

Класифікація основних засобів наведена в табл. 1.1.

За функціональним призначенням основні засоби розмежовують так:

- виробничі — це основні засоби, що беруть участь у виробничому процесі або призначені його забезпечувати (будови, силові машини, обладнання, робочі машини, споруди тощо);
- невиробничі основні засоби не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва, а призначені для забезпечення (задоволення) наявних потреб працівників підприємства.

Відповідно до галузевої ознаки основні засоби поділяються на:

- промислові;
- будівельні;
- торгівельні;
- сільськогосподарські;

- транспортні;
- сфери зв'язку тощо.

Таблиця 1.1

Класифікація основних засобів

Класифікаційна ознака	Групи основних засобів
За функціональним призначенням	1. Виробничі 2. Невиробничі
За галузевою ознакою	1. Будівництво 2. Промисловість 3. Сільське господарство 4. Транспорт 5. Торгівля 6. Інші галузі
За належністю	1. Власні 2. Орендовані
За ступенем використання	1. Діючі 2. Недіючі
За натурально-матеріальним складом	1. Земельні ділянки 2. Будинки (споруди) 3. Машини, пристрої 4. Транспортні засоби 5. Прилади, інвентар 6. Багатолітні насадження 7. Інші необоротні матеріальні активи

Значна частина основних засобів припадає в Україні на промисловість. Вона безпосередньо пов'язана з процесом виробництва продукції [36].

Тому в бухгалтерському обліку основні засоби усіх інших галузей поділяються на:

- промислово-виробничі основні засоби;
- виробничі основні засоби;
- основні засоби інших галузей народного господарства [36].

До промислово-виробничих основних засобів відносять будови, машини, споруди, передавальні пристрої, устаткування обладнання, вимірювальні, регулюючі прилади, обчислювальна техніка, інші транспортні засоби, виробничий інвентар, приладдя, господарський інвентар, меліорація земель, водойми, інші основні засоби.

Невиробничі основні засоби не беруть участі у процесі виробництва. До невинробничих основних засобів відносять ті, які використовуються для обслуговування комунальних, житлових, культурних, побутових потреб населення (споруди житлово-комунального, культурно-побутового призначення; транспортні засоби, обладнання, інструменти та інші основні засоби невиробничого призначення).

За використанням основні засоби поділяють на такі:

- діючі (основні засоби, що на даний момент використовуються у господарстві);
- недіючі (не використовуються у даний момент часу з певних причин: обліковується як запасне устаткування, яке знаходиться в резерві; призначене для заміни об'єктів основних засобів; підлягає ремонту).

Вагоме значення в обліку основних засобів на підприємстві має їх розподіл за ознакою приналежності, а саме:

- власні основні засоби;
- орендовані основні засоби.

Власні засоби можуть формуватися з таких джерел:

- статутного (пайового, акціонерного) капіталу;
- додаткового капіталу із метою розширення виробничих можливостей підприємства;
- власних прибутків;
- цільового фінансування;
- цільових надходжень тощо.

Орендовані основні засоби відображаються у балансі підприємства (орендодавця) і виключають можливість подвійного їх обліку.

При нарахуванні амортизації основні фонди поділяються на групи:

- група 1 (будівлі, споруди, структурні компоненти, передавальні пристрої, жилі будинки);
- група 2 (транспорт, вузли частин, меблі, побутові електронні та

- інші прилади, інструменти, офісне обладнання, приладдя);
- група 3 (інші основні фонди не включені до груп 1, 2, 4);
 - група 4 (електронно-обчислювальні машини, інші машини автоматичного опрацювання інформації, програмне забезпечення, інші інформаційні системи, телефони, мікрофони тощо) [47].

Відповідно до цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються наступним чином:

1. Земельні ділянки.
2. Капітальні витрати, спрямовані на покращення земель.
3. Будинки (споруди).
4. Машини (обладнання).
5. Транспортні засоби.
6. Тварини та багаторічні насадження.
7. Інструменти (прилади, інвентар, меблі).
8. Інші основні засоби [5].

На основі здійсненого дослідження можна стверджувати, що немає єдиного підходу до терміну "основні засоби". В системі бухгалтерського обліку застосовують поняття «основні засоби», а в системі оподаткування використовують поняття «основні фонди». Бухгалтерський облік в практичній діяльності застосовує типову класифікацію основних засобів на базі єдиного їх групування.

1.2 Порядок визнання та оцінки основних засобів

Постійний контроль за наявністю та ефективним використанням основних засобів мають вагомe значення в системі управлінні виробничою діяльністю підприємства. Важливою складовою обліку основних засобів виступає порядок визнання та оцінки основних засобів.

Методи оцінки основних засобів добирають в залежності від джерел їх надходження. Стан та особливості експлуатації основних засобів є важливим фактором забезпечення умов процесу виробництва та підвищення рівня його

ефективності. Саме тому, порядок визнання та оцінки основних засобів на підприємстві є важливим для управлінського процесу.

Критерії визнання основних засобів, які використовуються суб'єктами господарювання, аналогічні тим критеріям визнання, що застосовуються до визнання активів. Об'єкт основних засобів визнають активом, якщо існує можливість того, що підприємство в майбутньому одержить економічні вигоди від його використання, а вартість його буде достовірно визначена [5].

Наумчук О.А. зазначає, що в економічній літературі відсутнє їх чітке трактування. В Україні на законодавчому рівні визначено способи надходження на підприємство майбутніх економічних вигод завдяки використанню основних засобів, а саме:

- участь окремо чи разом з іншими активами у виробництві продукції, наданні послуг;
- шляхом обміну на інші активи;
- шляхом погашення зобов'язань підприємства;
- в результаті розподілу між власниками підприємства [33].

Умовою визнання основних засобів є також можливість їх контролю з боку підприємства. З П(С)БО 2 «Баланс», незрозумілим є те, чи повинен контрольований об'єкт являтися власністю підприємства, можливо достатньо прав володіння, користування ним.

Аналіз вітчизняних, зарубіжних праць дозволив уточнити концепцію контролю основних засобів, що передбачає дотримання наступних умов:

- суб'єкт господарювання приймає ризики, пов'язані із використанням основного засобу;
- об'єкт, що використовується в господарській діяльності, повинен приносити економічну вигоду;
- суб'єкт господарювання визначає доступ третіх осіб до одержання економічних вигод від використання даного основного засобу [32].

Основоположні засади правильної організації бухгалтерського обліку основних засобів затверджені типовою класифікацією основних засобів, що

визначає єдиний принцип оцінки в бухгалтерському обліку.

Грошова (вартісна) оцінка основних засобів необхідна умова для планування економічного розвитку, визначення ступеня зносу, розміру амортизаційних відрахувань тощо.

ПСБО 7 визначає, що відображаються в бухгалтерському обліку за первісною вартістю історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів (сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів) [32].

Зараховуються придбані (створені) основні засоби на баланс підприємства за первісною вартістю.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з наступних витрат:

- суми коштів, які надходять від постачальників активів, підрядників за виконані роботи (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та інші передбачені законодавчо платежі, що пов'язані з отриманням прав на основний засіб;
- суми митних платежів;
- суми непрямих податків, що пов'язані із придбанням (створенням) основних засобів;
- витрати у зв'язку із страхуванням ризиків внаслідок придбання основних засобів;
- витрати на ремонт, встановлення, монтаж основних засобів;
- інші витрати, що пов'язані із доведенням основних засобів до стану придатності до експлуатації [38].

Дослідження Наумчук О.А щодо сутності первісної вартості основних засобів спрямовано на трактування її як вартості зарахування об'єкта на баланс. Залежно від способу надходження об'єкта вона може бути фактичною собівартістю або справедливою вартістю.

Під фактичною собівартістю розуміється сума всіх витрат, пов'язаних із доставкою, придбанням, підготовкою (введенням) до експлуатації основних

засобів [33].

Первісна вартість основних засобів, які підприємством безоплатно отримані, ставить їх справедливу вартість на дату отримання.

Первісною вартістю основних засобів підприємства, які є внесеними до статутного капіталу, визначаються як погоджена засновниками їх справедлива вартість.

Первісна вартість об'єктів, що переведені до основних засобів дорівнює собівартості, яка визначається на підставі П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 16 «Витрати» [32].

Первісна вартість основних засобів, отриманих в результаті обміну на подібний об'єкт, складає залишкову вартість переданих основних засобів.

У випадку при перевищенні залишкової вартості переданого об'єкта над справедливою вартістю, первісна вартість основного засобу, отриманого в результаті обміну на подібний об'єкт, буде його справедлива вартість із сумою різниці до витрат звітного періоду.

Первісна вартість основного засобу, переданого при частковому обміні на неподібний об'єкт, становитиме справедливу вартість переданого об'єкта відповідно збільшену (зменшену) на суму грошових коштів (їх еквівалентів), що була передана під час обміну.

У випадку модернізації, добудови, реконструкції первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, які пов'язаних з покращенням об'єкта, що у підсумку призведе до збільшення майбутніх економічних вигод від використання об'єкта. З частковою ліквідацією об'єкта основних засобів первісна вартість основних засобів зменшується. Витрати, які несло підприємство для підтриманні об'єкта в експлуатаційному стані, включаються до складу витрат [56].

Підприємства в процесі господарювання проводять переоцінку основних засобів, тому визначають переоцінену вартість. Суб'єкт господарювання переоцінює основний засобів, якщо його залишкова вартість відрізняється від справедливої вартості на момент складання балансу. При переоцінці основних

засобів на ту ж дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів тої групи основних засобів, до якої належить об'єкт. Переоцінена первісна вартість, сума зносу основних засобів визначається шляхом перемноження первісної вартості, суми зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки можна визначити в результаті ділення справедливої вартості об'єкта, що переоцінюється, на залишкову вартість. У випадку, коли залишкова вартість об'єкта основних засобів рівна нулю, то переоцінена залишкова вартість визначається шляхом додавання справедливої вартості об'єкта до його переоціненої вартості без зміни суми зносу. Відомості щодо зміни первісної вартості, суми зносу основних засобів відображається в регістрах аналітичного обліку [39].

Дооцінка залишкової вартості основних засобів вноситься до складу додаткового капіталу, а сума уцінки основних засобів до складу витрат, крім зазначених випадків: при виявленні проведення чергової дооцінки об'єкта основних засобів перевищення сум попередніх уцінок, втрат внаслідок зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової варті цього об'єкта [39].

Внаслідок вибуття або ліквідації об'єктів визначається ліквідаційна вартість. Ліквідаційна вартість являє собою суму коштів (вартість інших активів), що їх підприємство очікує отримати при реалізації, ліквідації необоротних активів після завершення строку корисного використання за мінусом витрат, пов'язаних із ліквідацією.

У процесі постійної експлуатації основні засоби зношуються.

Відповідно до П(С)БО 7 знос необоротних активів являється сумою амортизації об'єкта необоротних активів із початку корисного використання. Амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів підприємства впродовж строку корисного використання.

Строк корисного використання це той період часу, протягом якого необоротні активи можуть використовуватися підприємством для виготовлення очікуваного підприємством обсягу продукції (послуг, робіт).

Залишкову вартість слід розраховувати як різницю між первісною (переоціненою) вартістю основних засобів та сумою зносу. При цьому залишкова вартість об'єктів основних засобів постійно зменшується в результаті їх зносу.

Амортизація основних засобів розраховується із врахуванням строку корисного використання, первісної вартості за допомогою методів визначених у П(С)БО 7 [54] (табл. 1.2). Можливим є також використання податкового методу.

Таблиця 1.2

Методи нарахування амортизації основних засобів

Метод нарахування амортизації	Сутність методу
Прямолінійний нарахування амортизації	При застосуванні методу сума амортизації (річна) визначається діленням вартості, яка амортизується, на період корисного використання об'єкта основних засобів
Метод зменшення залишкової вартості	Сума амортизації (річна) визначається множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року (первісної вартості на дату, з якої починається нарахування амортизації) і річної норми амортизації.
Метод прискореного зменшення залишкової вартості	Сума амортизації (річна) визначається множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року (первісної його вартості з дати нарахування амортизації) та річної норми амортизації.
Виробничий нарахування амортизації	Сума амортизації (місячна) визначається множенням фактичного місячного обсягу продукції та виробничої ставки амортизації.
Кумулятивний нарахування амортизації	Сума амортизації (річна) амортизації розраховується як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується шляхом діленням кількості років (залишених до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів) на суму числа років корисного використання.

Отже, належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством їх оцінки, методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання ним майбутніх економічних вигод.

1.3. Проведення аудиту основних засобів

Метою проведення аудиту основних засобів є підтвердження достовірності даних щодо вартості основних засобів, які відображених у фінансовій звітності підприємства.

Основні завдання аудиту основних засобів є наступними:

- перевірка документального відображення операцій із основними засобами;
- перевірка своєчасності відображення в обліку операцій із основними засобами;
- зіставлення даних синтетичного обліку та аналітичного обліку основних засобів;
- зіставлення даних у фінансовій звітності з відомостями синтетичного обліку основних засобів [53].

Джерелами інформації для проведення аудиту основних засобів підприємства є:

- первинні документи;
- облікові регістри;
- акти, довідки попередніх перевірок,
- аудиторські висновки;
- інша документація.

Суб'єктом аудиту може бути незалежний аудитор, якого підприємство в праві обрати самостійно. Процесу аудиту передуює процедура оформлення договору між сторонами. Аудиторський договір – основний документом, який визначає практичні, юридичні аспекти взаємовідносин між замовником і виконавцем.

Основними методами, що застосовуються при проведенні аудиту основних засобів є опитування, підрахунок, порівняння, документальна перевірка, вибіркове дослідження тощо.

Перевірка, яку проводить аудитор щодо основних засобів є трудомістким

процесом і передбачає опрацювання великих масивів інформації. Тому аудитор в праві використати вибіркове дослідження основних засобів з врахуванням певного рівня аудиторського ризику [53].

Перевірці аудитором даних аналітичного, синтетичного обліку основних засобів зосереджується на наступних питаннях:

- своєчасність документального оформлення основних засобів підприємства;
- правильність відображення вибуття, надходження, переміщення основних засобів в облікових підприємства;
- вірність щодо розрахунків амортизаційних сум;
- своєчасність, правильність процедури списання недоамортизованої частки основних засобів на фінансові результати підприємства;
- правильність, своєчасність нарахування плати за орендовані основні засоби;
- правомірність щодо списання витрат внаслідок проведення ремонту основних засобів;
- правомірність щодо реалізації основних засобів;
- правильність оцінки при реалізації підприємством
- своєчасність проведення інвентаризації основних засобів;
- правильність відображення результатів інвентаризації на рахунках [12].

Щоб провести заплановану аудитором перевірку необхідно пересвідчитись у правильності організації аналітичного обліку необхідно:

- перевірити чи усі основні засоби закріплені за матеріально-відповідальними особами;
- проаналізувати результати проведення останньої інвентаризації;
- перевірити достовірність облікових даних щодо наявності та руху основних засобів.

Підлягає комплексній перевірці при аудиті основних засобів і облікова політика підприємства. Облікова політика підприємства містить відомості про

методи оцінки основних засобів; їх класифікацію на підприємстві; визначає методи амортизації тощо.

В процесі цієї перевірки аудитор перевіряє відповідність облікової політики нормам законодавства. В ході перевірки аудитор встановлює доцільність застосування форми організації бухгалтерського обліку, її відповідність структурі та фінансово-господарській підприємства. Підлягає вивченню стан синтетичного обліку та аналітичного обліку.

Методику проведення аудиту основних засобів можна розподілити на наступні етапи перевірки.

I етап включає перевірку руху основних засобів. На цьому етапі перевіряють надходження основних засобів. Перевіряється правильність відображення надходження основних засобів в системі обліку; правильність обліку їх оприбуткування.

Аудитором перевіряється наявність комісії з приймання основних засобів та оформлення результатів її діяльності, укладені договори купівлі-продажу основних засобів, правильність визначення первинної вартості основних засобів в актах приймання-передачі.

Важливою складовою збереження та належної експлуатації основних засобів є інвентаризація. З метою контролю необхідно перевірити повноту, своєчасність проведення інвентаризації, а також встановити правильність відображення її результатів. Ця процедура необхідна, щоб визначитися щодо достовірності результатів інвентаризації як джерела аудиту, а також мінімізувати аудиторський ризик. Аудитор у ході перевірки приділяє увагу ПДВ при придбанні основних засобів. Зосереджується увага аудитора і на порядку формування первісної вартості. Первісну вартість придбаних основних засобів встановлюють пропорційно до справедливої вартості, враховуючи фактичні витрати на придбання.

Перевіряють вибулі основні засоби. Перевіряється дозвіл, порядок ліквідації основних засобів, бухгалтерські записи, що відображають процедуру ліквідації, реалізації, безоплатного передання основних засобів

підприємства.

Перевірка ліквідації основних засобів виходячи із зносу або пошкодження проводиться на підставі розгляду актів ліквідації основних засобів. При цьому слід з'ясувати чи затверджений акт керівником підприємства, чи зроблена відмітка бухгалтерії щодо фіксації вибуття інвентарного об'єкта в інвентарній картці основного засобу.

II етап являє собою перевірку нарахування амортизації основних засобів. Перевірці вивченню підлягають такі процедури:

- застосування норм зносу до основних засобів підприємства відповідно до актів чинного законодавства, порядку нарахування підприємством амортизації основних засобів;
- використання прискорених норм амортизації;
- правильність відображення в бухгалтерському обліку зносу основних засобів залежно від форм власності.

III етап направлений на перевірку проведення індексації основних засобів. В ході перевірки аналізуються наступні напрямки:

- проведення індексації балансової вартості основних засобів;
- правильність застосування коефіцієнтів індексації;
- порядку відображення в системі обліку результатів щодо індексації основних засобів.
- порядок відображення в підтверджуючих документах результатів переоцінки основних засобів.

IV етап спрямований на перевірку порядку відображення ремонту основних засобів. Тут особлива увага приділяється перевірці правильності відображення в системі обліку витрат щодо ремонту основних засобів.

В процесі перевірки аудитор з'ясовує чи включено витрати із поліпшення корисності об'єкту до первісної вартості основних засобів. Інші витрати, що направлені на підтримання об'єкта в корисному стані, повинні бути віднесені до складу витрат. При цьому документальне оформлення повинне бути на основі складеного кошторису на здійснення ремонтних робіт та в інвентарній картці

робиться запис про ремонт.

V етап являє собою перевірку відповідності, повноти, достовірності обліку основних засобів фінансовій звітності.

На завершальному етапі аудиту основних засобів здійснюється перевірка відповідності первинних документів синтетичним обліковим регістрам. В процесі перевірки звіряються дані з інвентарних карток обліку основних засобів із даними наведеними в наступних джерелах інформації:

- актах приймання-передачі основних засобів;
- актах ліквідації основних засобів;
- дозволах на реалізацію;
- журналах;
- Головній книзі;
- фінансовій звітності підприємства тощо.

При перевірці аудитор враховує можливі відхилення в облікових даних, що можуть впливати на достовірність показників [58].

Інформація отримана в процесі аудиторської перевірки документується у робочих документах, як частина майбутнього аудиторського досьє, яке слугуватиме підтвердження проведених аудитором процедур щодо збору необхідних даних для формування аудиторського висновку. Це сприятиме контролю за ходом перевірки аудитором і керівником аудиторської фірми.

Після оцінки щодо достатності зібраної інформації, величини аудиторського ризику аудитор може сформулювати відповідний висновок [58].

Сучасна практика аудиту основних засобів дає можливість оцінити схоронність, матеріально-технічний стан, ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності оформлення, відображення в бухгалтерському обліку руху, списання непридатних до використання основних засобів, а також правильність нарахування амортизації та проведення переоцінки, індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства являє собою основу для забезпечення успішного господарського процесу на підприємстві.

Висновки до розділу 1.

Основні засоби у господарській сфері складають матеріальну основу продуктивних сил та визначають економічний потенціал підприємства. Вони становлять основу інвестиційної привабливості підприємства, а також забезпечують інноваційну технічну конкурентоспроможність підприємствам України.

Для облікового процесу основних засобів важливо їх прокласифікувати. Належним чином обґрунтована класифікація необхідна в практичній діяльності для організації аналітичного та синтетичного обліку; обліку наявності, руху об'єктів; при нарахуванні амортизації, визначенні розміру зносу, а також при проведенні інвентаризації основних засобів.

Важливою складовою обліку основних засобів виступає порядок визнання та оцінки основних засобів. Проведене дослідження свідчить, належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством їх оцінки, методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання ним майбутніх економічних вигод.

Сучасна практика аудиту основних засобів дає можливість оцінити схоронність, матеріально-технічний стан, ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності оформлення, відображення в бухгалтерському обліку руху, списання непридатних до використання основних засобів, а також правильність нарахування амортизації та проведення переоцінки, індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства являє собою основу для забезпечення успішного господарського процесу.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА СКП «ПАЛЯНИЦЯКОМУНСЕРВІС»

2.1. Організація первинного обліку основних засобів

Бухгалтерський облік на СКП "Паляницякомунсервіс" організовується у відповідності до Закону України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”.

Відповідно до діючого законодавства на підприємстві затверджений наказ про облікову політику, де визначено принципи, методи, процедури бухгалтерського обліку. Аналіз наказу свідчить, що на підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку, яка забезпечує накопичення первинних документів на відповідних реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Якщо на підприємстві наявний графік документообігу, та він регулює строки складання, надання, опрацювання первинних документів. Завдяки графіку документообігу на підприємстві чітко визначається:

- перелік документів і час їх обробки;
- посадових осіб, які відповідальні за формування документів;
- порядок надходження документів доінстанцій для опрацювання;
- термін надходження документів до бухгалтерської служби;
- термін опрацювання документів обліковим відділом;
- терміни завершення робіт за звітний період до початку складання бухгалтерського балансу та звітності.

З метою отримання більш чіткої та точної інформації про діяльність підприємства необхідно провести аналіз його господарсько-фінансового стану на основі даних бухгалтерської звітності.

Облік основних засобів на СКП "Паляницякомунсервіс" здійснюється відповідно до вимог П(С)БО 7 "Основні засоби". Первинні документи складаються на кожен такий об'єкт обліку основних засобів (іноді бувають винятки).

Важливою складовою обліку основних засобів являється порядок визнання та оцінки основних засобів, де першочергове значення має вартісна оцінка основних засобів, а також методи оцінки основних засобів.

Основні засоби знаходять своє відображення у балансі СКП "Паляницякомунсервіс" за наступних умов:

- при ймовірності отримання економічних вигод від експлуатації основного засобу;
- оцінка основного засобу може бути достовірно визначена.

Враховуючи шляхи надходження, придбані (створені) основні засоби слід зараховувати на баланс підприємства за первісною вартістю.

Первісна вартість об'єкта основних засобів на СКП "Паляницякомунсервіс" формується з витрат:

- суми коштів, які сплачуються постачальникам активів (підрядникам) за виконані роботи;
- державне мито;
- реєстраційні збори та платежі, що сплачує підприємство у зв'язку з придбанням (отриманням прав) на основний засіб;
- суми ввізного мита;
- витрати пов'язані із страхування ризиків, при доставці основних засобів;
- витрати на монтаж, установку, ремонт основних засобів;
- інші витрати, які пов'язані із доведенням основного засобу до стану придатного до використання.

Підприємство може безоплатного одержувати основні засоби. За таких умов первісна вартість цих основних засобів дорівнює справедливій вартості основного засобу на дату отримання. Первісною вартістю основних засобів, внесених до статутного капіталу СКП "Паляницякомунсервіс", визнається погоджена засновниками справедлива вартість. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, які підприємство спрямувало на поліпшення корисності основного засобу.

Первинний облік основних засобів забезпечується шляхом формування первинних документів, де фіксуються господарські операції підприємства.

Первинні документи на СКП "Паляницякомунсервіс" складають на відповідних бланках типових форм. Вони призначені для оформлення операцій по руху основних засобів. Складані первинні документи підписуються членами комісії, яка призначена наказом керівника підприємства.

Форма ОЗ-1 «Акт приймання-передачі основних засобів» призначена для оформлення об'єктів до числа основних засобів, введення їх в експлуатацію, а також для відображення внутрішнього переміщення та для передачі іншому суб'єкту господарювання. Акт формується комісією в одному екземплярі на кожен об'єкт основного засобу. Внаслідок внутрішнього переміщення складається накладна на внутрішнє переміщення основного засобу. При внутрішньому переміщенні, а також при передачі іншому підприємству цей акт складається в двох примірниках і до нього долучаються такі документи:

- рішення про передачу основного засобу;
- акт технічного стану основного засобу;
- акт інвентаризації.

Якщо основний засобів приймається, то акт формують приймальною комісією в одному примірнику. Сформований акт разом з долученою технічною документацією передається до бухгалтерської служби підприємства. Згодом створений документ підписується головним бухгалтером та керівником підприємства.

Формування загального акту приймання основних засобів дозволяється тільки для обліку господарського інвентарю, обладнання, інструментів тощо, але ці об'єкти повинні бути однотипні, мати однакову вартість, прийняті в одному календарному місяці.

Виготовлені на підприємстві основні засоби власними силами підлягають оформленню також актами приймання-передачі основних засобів.

Внаслідок передачі основних засобів іншому суб'єкту господарювання акт формується у двох примірниках. Один примірник для суб'єкта господарювання,

який отримує основний засіб, а інший залишається у підприємства, яке передає його.

При ремонті основних засобів застосовується на підприємстві «Акт приймання-здачі відремонтованих (реконструйованих чи модернізованих) об'єктів» (ф. ОЗ-2). Цей акт підписується працівником відділу, який приймав основний засіб та представником суб'єкта господарювання, який виконуватиме ремонт (реконструкцію чи модернізацію). Складений акт здається до бухгалтерії підприємства і завіряється головним бухгалтером та керівником підприємства. При цьому технічний паспорт основного засобу повинен містити зміни, що внесені до його технічної характеристики, що відбулись у зв'язку із капітальним ремонтом (реконструкцією чи модернізацією). Якщо ремонтні послуги надає стороннє підприємство, то акт складають також у двох примірниках. Другий примірник передається підприємству, яке провело ремонтні роботи або здійснило реконструкцію чи модернізацію.

В результаті списання з балансу основних засобів застосовують інструкцію про порядок списання будівель, споруд, машин та інших основних засобів.

При списанні будівель (споруд) на підприємстві складається «Акт на списання основних засобів» (ф. ОЗ-3). При ліквідації машин, обладнання складають «Акт на списання автотранспортних засобів» (ф. ОЗ-4).

Акт складає комісія, яка призначається керівником підприємства (уповноваженою особою) у двох примірниках. Перший примірник акта надходить до бухгалтерії, а другий примірник залишається в особи, яка відповідальна за збереження основних засобів. Даний акт є підставою для передачі на склад запчастин, які залишаються після списання основного засобу, а також інших придатних для використання матеріалів.

Основний засіб визнається непридатним до експлуатації на підприємстві або таким, що не може бути використаним іншими підприємствами (організаціями чи установами), не підлягає ремонту чи модернізації рішенням комісії.

Постійно діюча комісія, в процесі виконання покладених на неї обов'язків, здійснює такі функції:

- огляд основних засобів, які підлягають списанню;
- встановлює причини, за якими основний засіб не відповідає критеріям активу;
- встановлює осіб, які причетні до передчасного вибуття основного засобу;
- вносить пропозиції щодо належного використання основних засобів;
- встановлює можливість передачі (продажу) основних засобів іншим підприємствам (організаціям чи установам);
- визначає вартість та придатність до використання вузлів (деталей чи матеріалів), які можуть бути одержані внаслідок демонтажу (ліквідації) основного засобу;
- складає та підписує акти на списання основних засобів підприємства.

Актах на списання містять дані, які характеризують об'єкти основних засобів, зокрема:

- рік виготовлення (будівництва) об'єкта;
- дата надходження основного засобу на підприємство;
- дату про початок експлуатації основного засобу;
- первісну (переоцінену) вартість об'єкта (основного засобу);
- суму нарахованого зносу;
- передбачений, фактичний строк корисного використання основного засобу;
- проведені ремонти по збереженню корисності основного засобу;
- причини вибуття основного засобу;
- вартості одержаних матеріальних цінностей при ліквідації об'єкта тощо. Витрати по ліквідації відображають у розділі Розрахунок результатів списання об'єкта.

Постійно діюча комісія, приймаючи рішення щодо списання основних засобів, виходить з того, що активи, які віднесено до основних засобів,

неможливо або недоцільно відновлювати, так як об'єкт не може бути реалізований іншим суб'єктом господарювання.

Склад постійно діючої комісії затверджується наказом СКП "Паляницякомунсервіс". До компетенції комісії належить огляд технічного стану об'єкта, який планується списати; виявлення об'єктивних причин списання об'єкта; визначення осіб котрі причетні до передчасного вибуття з експлуатації основного засобу; визначення можливості використання вузлів (деталей), які списуються; складання актів на списання основних засобів.

Основний засобів списується з балансу внаслідок його вибуття: при продажі, безоплатній передачі тощо.

Сформовані комісією акти на списання основних засобів знаходять своє відображення в системі бухгалтерського обліку. Після їх затвердження посадовою особою (уповноваженою згідно законодавства) приймається рішення щодо відчуження, ліквідації основних засобів.

Вузли (деталі, агрегати та інші матеріали, які отримано при розбиранні, демонтажу основних засобів), що ліквідуються оприбутковуються та зарахуванням на відповідні рахунки бухгалтерського обліку.

Отже, первинний облік СКП "Паляницякомунсервіс" основних засобів здійснюється із використанням затверджених типових форм первинних документів, а первісна вартість формується в залежності від шляхів надходження основних засобів, облік ведеться у розрізі окремих наявних об'єктів.

2.2. Організація аналітичного і синтетичного обліку основних засобів

Аналітичний облік основних засобів ведеться в СКП "Паляницякомунсервіс" за інвентарними об'єктами. Інвентарному об'єкту присвоюється інвентарний номер. Інвентарний номер зазначають на об'єкті, а в первинних документах, реєстрах з обліку основних засобів вносяться відповідні дані. Облік основних засобів ведеться по їх видах, в розрізі місць експлуатації,

по матеріально відповідальних особах.

Для організації облікового процесу та контролю за збереженістю основних засобів кожному інвентарному об'єктові, незалежно від того, знаходиться він в експлуатації чи в запасі, привласнюється відповідний інвентарний номер. Цей номер зберігається за об'єктом на час перебування основного засобу на підприємстві.

Інвентарні номери основних засобів, які вибули безкоштовно передані (реалізовані, ліквідовані), не можуть привласнюватися новим основним засобам.

Аналітичний облік основних засобів бухгалтерія СКП "Паляницякомунсервіс" відображає в інвентарних картках. Наявна на підприємстві інвентарна картка обліку основних засобів (ф. ОЗ-6) застосовується для обліку усіх основних засобів, для групового обліку однотипних об'єктів, які прийняті в експлуатацію (в одному календарному місяці) та мають аналогічне господарське застосування, технічну характеристику та вартість.

Формується інвентарна картка на кожен інвентарний об'єкт (групу основних засобів). Якщо основному засобу належні окремі пристрої (пристосування), що в комплексі становлять єдине ціле, то в картці прописують перелік складових. Інвентарні картки обліку основних засобів складають відповідно до класифікаційних груп за відповідними субрахунками 10 рахунку «Основні засоби».

Картки містять наступну інформацію:

- технічні особливості основного засобу;
- наявний інвентарний номер;
- суму первісної вартості;
- норму амортизації тощо.

Записи в картках здійснюються за даними наведеними в первинних документах та технічних паспортах. Картки завжди формуються лише в одному примірнику. Зберігаються інвентарні картки обліку основних засобів у

бухгалтерії в наявній картотеці.

Облік об'єктів основних засобів відбувається на досліджуваному підприємстві в розрізі:

- по місцю їх експлуатації основного об'єкта або за місцем його розміщення;
- матеріально-відповідальних осіб.

На підприємстві ведеться опис інвентарних карток із обліку основних засобів (ф. ОЗ-7). Якщо основний засіб вибуває здійснюється помітка в описі, а інвентарну картку обліку основного долучають прикладають до акту списання основних засобів.

Інвентарні картки тих основних засобів, які вибули місяць часу зберігають у картотеці окремо. Після цього формується Картка обліку руху основних засобів (ф. ОЗ-8).

Крім цього для кожного основного засобу за матеріально відповідальними особами ведеться інвентарний список основних засобів (ф. ОЗ-9). Дані, що вміщені в цю форму є аналогічними даним, наведеним у інвентарних картках обліку основних засобів.

З метою узагальнення інформації щодо наявності та руху основних засобів на СКП "Паляницякомунсервіс" застосовується активний рахунок 10 «Основні засоби».

За дебетом цього рахунку відображається надходження, як правило, придбаних та іноді безоплатно отриманих основних засобів. На цьому рахунку обліковуються відповідно до первісної вартості суми витрат, що пов'язані із поліпшенням корисності основних засобів: модернізація, реконструкція, модифікація, дообладнання тощо, а також збільшення майбутніх економічних вигод, що очікуються від використання об'єкта. На рахунку відобразиться і сума дооцінки вартості основних засобів.

За кредитом рахунку, вище згаданого рахунку, відображається облік вибуття основних засобів при продажі, безоплатній передачі чи часткової ліквідації основних засобів, а також сума уцінки основних засобів.

У відповідності до робочого Плану рахунків на рахунок 10 на досліджуваному підприємстві застосовуються субрахунки наведені та рис. 2.1.

103	104	105	106
• Будинки і споруди	• Машини і обладнання	• Транспортні засоби	• Інструменти, прилади та інвентар

Рис. 2.1 Субрахунки обліку основних засобів на СКП

"Паляницякомунсервіс"

Класифікація об'єктів основних засобів відбувається у відповідності із Державним класифікатором України.

Первісна вартість наявних основних засобів обліковується на активному рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

За дебетом цього рахунку відображаються понесені витрати підприємства що пов'язані із придбанням (створенням, будівництвом), а за кредитом – вказують списання, що виникають при введенні у дію (прийнятті в експлуатацію відповідних об'єктів).

Відповідно до наявного робочого Плану рахунків рахунок 15 «Капітальні інвестиції» містить такі субрахунки:

- 151 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 152 «Капітальне будівництво».

Облік інших необоротних матеріальних активів, зокрема спеціальних інструментів, приладів, офісних пристроїв на підприємстві застосовується субрахунок 112 «Малоцінні та необоротні матеріальні активи».

На підставі облікової політики досліджуваного підприємства до них відносять предмети строком використання більше року та за вартістю, яка є нижче визначеної вартісної границі і становить 20000 грн. Якщо первісна

вартість засобу є відповідно більшою, то його відносять на рахунок 10 «Основні засоби».

Обліковий процес на рахунку 10 «Основні засоби» відбувається у наступній послідовності. Дані із первинних документів щодо надходження основних засобів, у відповідності до актів приймання-передачі основних засобів, доданою технічною документацією, паспортами, а також рахунками-фактурами (товарно-транспортними накладними) знаходять відображення в аналітичному, згодом в системі синтетичного обліку на підприємстві. Основному засобу на основі вище згаданих первинних документів присвоюється інвентарний номер, який записують в інвентарній книзі. Згодом дані заносять в інвентарні описи основних засобів за визначеними матеріально-відповідальними особами. Наступний етап передбачає відкриття на кожний об'єкт відповідної інвентарної картки типової форми, які реєструються в описах інвентарних карток із обліку основних засобів, що відкриваються на відповідну класифікаційну групу.

У відповідності до групи основних засобів відкривають картку обліку руху основних засобів, яка фіксуватиме всі зміни, які відбудуться у групі у певному вартісному вираженні. Дані внесені у картки обліку руху основних засобів звіряються із даними зазначеними у реєстрах аналітичного обліку.

Основні засоби, які перебувають на балансі СКП "Паляницякомунсервіс", надійшли у результаті придбання за власні грошові кошти від постачальників. Основні бухгалтерські проведення наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Відображення в обліку придбання основних засобів за грошові кошти на
СКП "Паляницякомунсервіс"**

Господрська операція	Дебет	Кредит
1	2	3
Відображено в обліку вартість основних засобів (згідно із договором постачання)	151	63
ПДВ (відображено в обліку)	641	63
Відображено в обліку суму витрат із придбання основного засобу	151	685

ПДВ (відображено в обліку)	641	685
До складу основних засобів віднесено об'єкт	10	151
Постачальнику перераховано передоплату за основний засіб	371	311
ПДВ (включено до складу податкового кредиту)	641	644
Основний засіб надійшов на підприємство	151	631
Розрахунки за податковим кредитом із ПДВ	644	631
Проведено залік із передоплати	631	371
Об'єкт до складу основних засобів зараховано	10	151

Як свідчить аналіз наявних на підприємстві кореспондентських проведення, можливими є два способи отримання та розрахунку за основні засоби:

- одержання основного засобу, згодом розрахунок;
- розрахунок за вартість основного засобу, тоді лише одержання об'єкту.

На підприємстві є основний засіб отриманий без оплати. Одержання основного засобу призвело до збільшення додаткового капіталу на суму, яка відповідає справедливій вартості безоплатно переданого об'єкта основних засобів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Відображення в системі обліку безоплатно отриманих основних засобів на СКП "Паляницякомунсервіс"

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1. Відображена в облік вартість безоплатно переданих основних засобів	151	424
2. До складу основних засобів зараховано безоплатно отриманий об'єкт	10	151

Найчастіше об'єкти основних засобів на досліджуваному підприємстві вибувають шляхом ліквідації та продажу.

В результаті продажу основних засобів продажна вартість їх порівнюється із залишковою вартістю. Як наслідок, можуть виникнути наступні ситуації:

- продажна вартість об'єкта дорівнює його залишковій вартості;
- продажна вартість об'єкта перевищує залишкову вартість;
- продажна вартість об'єкта нижча за його залишкову вартість.

Фінансовий результат від вибуття таких основних засобів визначається шляхом вирахування із доходу залишкової вартості внаслідок вибуття основних засобів. При вибутті основні засоби в бухгалтерському обліку списуються залежно від зазначеної причин вибуття. Бухгалтерські проведення, що відображають господарські операції вибуття основних засобів наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Відображення в обліку ліквідації основних засобів на СКП
"Паляницякомунсервіс"**

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Списано знос при ліквідації основного засобу	131	10
Списана залишкова вартість основного засобу	976	10
Відображено в обліку витрати із ліквідації об'єкта:		
– нарахована заробітна плата	976	66
– проведено нарахування до фонду соціального страхування	976	65
Відображено в обліку внаслідок ліквідації об'єкта (вартість матеріалів)	20	746
Віднесено на фінансовий результат підприємства		
– витрати	79	976
– доходи	746	79

Регістри, що відображають аналітичний облік основних засобів, які вибули, долучаються до документів, якими були оформлені факти із вибуття основних засобів.

На СКП "Паляницякомунсервіс" також основні засоби вибувають шляхом їх реалізації. При цьому відбувається списання суми нарахованого зносу, залишкової вартості. В обліку відображають собівартість та витрати, пов'язані

із реалізацією, а згодом визначають фінансовий результат від таких операцій.

Слід зазначити, що відповідно дохід від продажу цих основних засобів визначається доходом від іншої основної діяльності, а залишкова (балансова) вартість реалізованих основних засобів СКП "Паляницякомунсервіс" відображається у складі витрат від іншої звичайної діяльності незалежно від шляхів їх використання.

Таблиця 2.7

**Відображення в обліку реалізації основних засобів на СКП
"Паляницякомунсервіс"**

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Відображено в обліку списання нарахованого зносу	131	10
Списано залишкова вартість основного засобу	286	10
Списано собівартість основного засобу	943	286
Відображено витрати з реалізації основного засобу	943	66, 65,23
Відображено в обліку податкове зобов'язання	712	641
Отримано грошові кошти від покупців	311	377
Списано на фінансовий результат на:		
— витрати	79	943
— доходи	712	79

З метою узагальнення інформації щодо наявності і руху основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, зносу необоротних активів, відображення капітальних і фінансових інвестицій на СКП "Паляницякомунсервіс" призначено Журнал 4.

Записи в цьому Журналі здійснюються на підставі первинних, зведених облікових документів, а саме:

- акт приймання-передачі основних засобів;
- акта списання основних засобів;
- розрахунок амортизації тощо.

У розділі I (Журналу 4) ведуть облік операцій із вибуття основних засобів,

а їхнє надходження відображують частково у Журналах 1, 2, 3 та розділі II Журналу 4.

Загальна вартість основних засобів (сальдо за дебетом рахунку 10) наводиться в Головній книзі. Згодом необхідні дані із Головної книги переносяться в баланс підприємства.

Документальне оформлення господарських операцій щодо обліку основних засобів на підприємстві супроводжується рухом облікової інформації наведеної в первинній документації, регістрах синтетичного, аналітичного обліку та звітності.

Схему обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві відображено на рис. 2. 2.

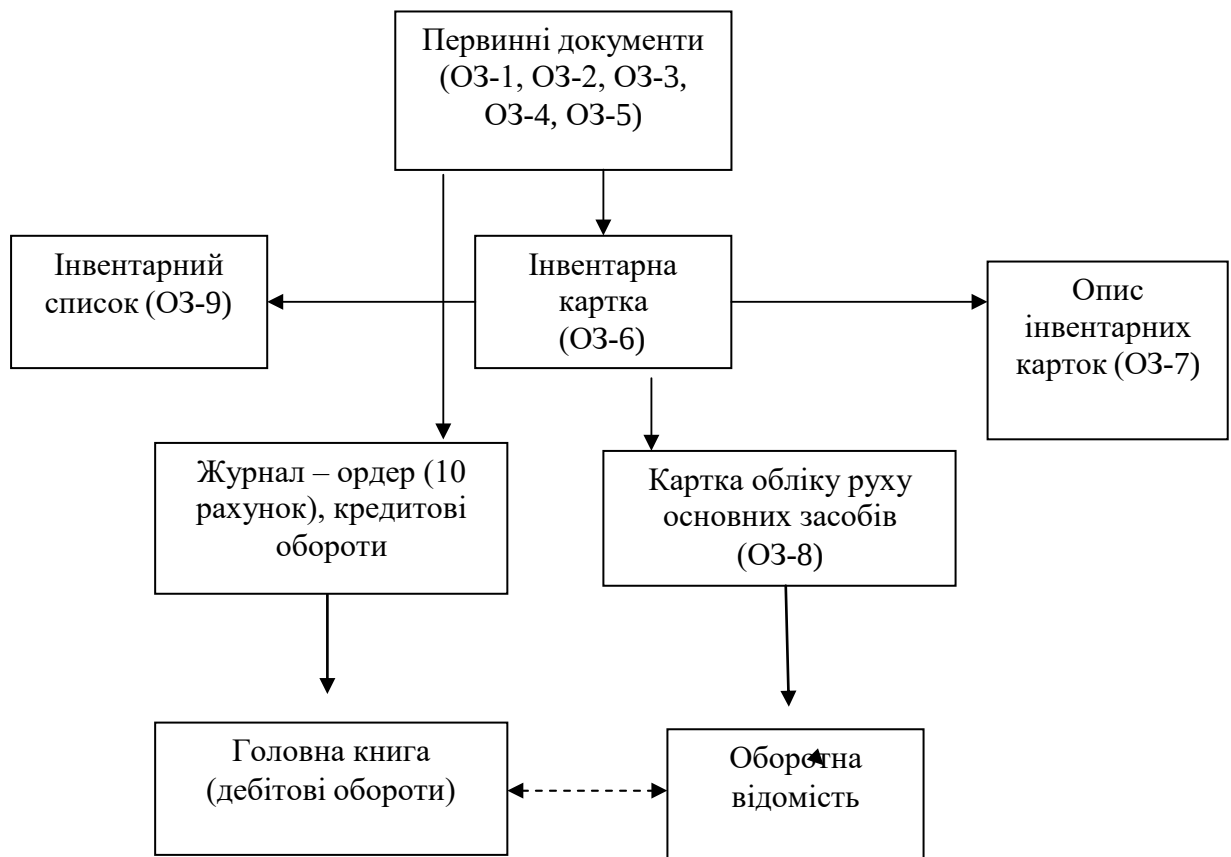

Рисунок. 2.2 Схема обліку основних засобів

На СКП "Паляницякомунсервіс" для отримання ґрунтовної інформації, з метою ефективного використання основних засобів, виходячи з їх видів і процесів, які мають місце в господарському процесі, ведеться аналітичний пооб'єктний облік, а належне ведення синтетичного обліку забезпечує

можливість на отримання узагальнених даних.

2.3. Організація обліку амортизації і витрат, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням основних засобів

До важливих завдань в системі організації обліку основних засобів слід віднести нарахуванням амортизації основних засобів підприємства та проведення їх ремонту.

Нарахування амортизації на досліджуваному об'єкті являє собою систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизуються, протягом встановленого строку їх використання (експлуатації). Процес із нарахування амортизації відбувається впродовж строку використання основних засобів. Строк корисного використання основного засобу визначається одночасно із визнанням його активом підприємства. Нарахування амортизації на досліджуваному об'єкті відбувається щомісячно. Суму нарахованої амортизації бухгалтер відображає шляхом збільшення суми витрат та зносу основних засобів. На підприємстві застосовується такий метод нарахування амортизації як прямолінійний, але існує можливість для використання виробничого методу нарахування амортизації. Для реалізації цієї можливості слід внести зміни в наказ про облікову політику досліджуваного підприємства.

Для відображення в системі бухгалтерського обліку сум амортизаційних відрахувань застосовується контрактивний регулюючий рахунок 13 «Знос необоротних активів».

У робочому плані рахунків передбачено також субрахунок 131 «Знос основних засобів», де узагальнюється інформація щодо суми зносу тих необоротних активів, які відображаються на рахунку 10 «Основні засоби». За кредитом цього рахунку вносяться суми нарахованої амортизації на основні засоби.

Аналітичний облік щодо відображення зносу на субрахунку 131 «Знос основних засобів», то він організується відповідно до кожного інвентарного

об'єкту в результаті відображення його впродовж року в наявній інвентарній карточці.

Відомості щодо нарахування зносу із моменту експлуатації основного засобу є необхідними для списання суми зносу основного засобу у момент їх вибуття.

Розмір зносу впродовж експлуатації основного засобу відображається в первинних документах. Списання об'єктів із балансу підприємства знаходять відображення за дебетом субрахунку 131 «Знос основних засобів», а також по кредиту субрахунків рахунку 10 «Основні засоби».

Недоамортизована частина вартості основного засобу внаслідок вибуття об'єкту відноситься на витрати.

Таблиця 2.8

Наявна кореспонденція в обліку нарахування зносу (амортизації) основних засобів СКП "Паляницякомунсервіс"

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів на підприємстві	23	131
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів (загальногосподарського призначення)	91	131
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів (використовуються адміністрацією підприємства)	92	131
Відображено в обліку списання зносу основного засобу	131	10
Відображено в обліку списання залишкової вартості основного засобу	286, 976	10

При надходженні основних засобів підприємство відображає витрати, які пов'язані із утриманням та експлуатацією. Ці витрати можуть спрямовуватись на:

- покращення стану об'єкта для продовження строку його корисної експлуатації;
- підвищення продуктивності нормативних показників функціонування основного засобу;

- підтримання об'єкта в належному робочому стані із метою збереження
- або відновлення його майбутніх економічних вигод.

Прикладом витрат такого покращання стану основних засобів на досліджуваному підприємстві є витрати, спрямовані на модифікацію та удосконалення машин, обладнання, а також налагодження нових виробничих процесів, що здатні забезпечити скорочення операційних витрат та підвищити їх продуктивність.

Ремонт на СКП "Паляницякомунсервіс" основних засобів здебільшого виконують:

- внутрігосподарським способом (роботи виконуються власними силами, підприємство не використовує послуги сторонніх організації для виконання ремонту основних засобів);
- підрядним способом (ремонтні роботи виконують сторонні фірми або підрозділи організацій);
- внутрішньо підрядним способом (ремонтні роботи виконують структурні підрозділи підприємства).

Витрати, що здатні підвищувати продуктивність основних засобів, вигідні тим, що дозволяють отримувати додаткові економічні вигоди більше ніж впродовж одного звітного періоду. Ці витрати включаються до балансової вартості наявних основних засобів.

Витрати щодо ремонту та технічного обслуговування основних засобів, а також інші заходи із підтримання основних засобів в належному робочому стані підлягають включенню до складу витрат того періоду, у котрому вони були понесені.

Ремонт основних засобів, часткове відновлення окремих складових буває таких видів:

- поточний ремонт основних засобів;
- середній ремонт основних засобів;
- капітальний ремонт основних засобів.

Процес відображення в бухгалтерському обліку сум витрат, що виникли в результаті експлуатації або поліпшення стану основних засобів, залежить від величини їх впливу на майбутні економічні вигоди, які очікуються від використання наявних об'єктів.

За стандартами, ремонт до поліпшення основних засобів не належить, саме тому витрати на проведення ремонтних робіт не збільшують балансової вартості, а відповідно зараховується до витрат до звітного періоду.

В результаті підрядного та внутрішньо підрядного способу виконання ремонту основних засобів підставою виступає договір виконання робіт, де зазначаються такі положення: найменування об'єкту, що ремонтується; строки, у які здійснюється виконання робіт; умов, порядок розрахунків за проведений ремонт.

Завершення ремонтних робіт оформлюється актом приймання - здачі ремонттованих (реконструйованих, модернізованих) об'єктів.

Приймання робіт із ремонту (модернізація, реконструкція) оформлюється актом приймання-здачі реконструйованих відремонтованих, модернізованих основних засобів.

Після ремонту бухгалтерія на підприємстві робить відмітку в інвентарній картці облік основного засобу, що ремонтується, вказують дату виконання ремонту, суму витрат.

Витрати із поліпшення основних засобів з метою майбутніх економічних вигод, очікуваних від їх експлуатації, визнаються капітальними інвестиціями при умові, що балансова вартість активу не перевищить суму його очікуваного відшкодування.

Визначається сумою очікуваного відшкодування найбільша із двох оцінок: чиста вартість реалізації чи теперішня вартість майбутніх грошових надходжень від застосування основних засобів, включаючи у тому числі його ліквідаційну вартість.

Основні засоби у процесі постійного використання потребують також і капітального ремонту.

Капітальний ремонт основних засобів проводиться з метою підвищення їхньої ефективності, збільшення терміну їх корисного застосування. Капітальний ремонт проводиться на підприємстві для загальної перебудови або для повного відновлення об'єкта.

Витрати на капітальний ремонт основних засобів визнаються витратами у звітному періоді. Ці витрати можуть також бути визнані капітальними інвестиціями.

Витрати на ремонт визнаються капітальними інвестиціями при умові, якщо ціна придбання активу відображає зобов'язання підприємства здійснити в майбутньому ці витрати для приведення активу до стану придатності для використання.

Підставою визнання капітальними інвестиціями витрат, що пов'язані із поліпшенням основних засобів, є збільшення очікуваного терміну корисного застосування об'єкта або якості продукції (послуги), що виробляється (надається).

Поточний ремонт проводять із метою підтримки основних засобів у належному стані. Такі витрати є постійними, вони, як правило, визначаються невеликими сумами.

Витрати для підтримання об'єкта в робочому стані включаються до складу витрат звітного періоду. Порядок відображення витрат, що пов'язані із ремонтом, наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Відображення в обліку поліпшення основних засобів на СКП

"Паляницякомунсервіс"

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Облік реконструкції підрядним способом		
Відображено в обліку послуги підрядчика	15	63
Відображено податковий кредит із ПДВ	641	63
Відображено оплату рахунка підрядчика	63	311

Відображення в обліку передоплати		
1	2	3
Перераховано аванс підрядчику	371	311
Відображено в обліку податковий кредит із ПДВ	641	644
Відображені в обліку послуги підрядчика	15	63
Відображено податковий кредит із ПДВ	644	63
Списано аванс	63	371
Відображено в обліку витрати із поліпшення основних засобів	15	20, 66, 13, 91, 372
Капіталізація витрат, які включаються до вартості основних засобів	10	15
Відображення в обліку витрат на підтримання основних засобів у робочому стані		
Витрати здійснені підрядним способом	941, 93, 92, 91, 23, 24	63
Відображено в обліку податковий кредит із ПДВ	641	63
Оплата рахунка підрядчика	63	311

Проведене дослідження засвідчує, що із метою підвищення ефективності або підвищення терміну корисного використання основних засобів СКП "Паляницякомунсервіс" проводяться поточний та капітальний ремонт, нараховується амортизація основних засобів з використанням прямолінійного методу.

Висновки до розділу 2.

Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві організовується у відповідності до чинного законодавства. На підприємстві затверджений наказ про облікову політику, де визначено принципи, методи, процедури бухгалтерського обліку. Аналіз наказу свідчить, що на підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку, яка забезпечує накопичення первинних документів на відповідних реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Первинний облік СКП "Паляницякомунсервіс" основних засобів здійснюється із використанням затверджених типових форм первинних

документів, а первісна вартість формується в залежності від шляхів надходження основних засобів, облік ведеться у розрізі окремих наявних об'єктів.

На досліджуваному підприємстві для отримання ґрунтовної інформації, з метою ефективного використання основних засобів, виходячи з їх видів і процесів, які мають місце в господарському процесі, ведеться аналітичний пооб'єктний облік, а належне ведення синтетичного обліку забезпечує можливість на отримання узагальнених даних.

Проведене дослідження засвідчує, що із метою підвищення ефективності або підвищення терміну корисного використання основних засобів СКП "Паляницякомунсервіс" проводяться поточний та капітальний ремонт, нараховується амортизація основних засобів з використанням прямолінійного методу.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1 Удосконалення організації обліку на підприємстві

Недоліки в системі організації бухгалтерського обліку викликають ряд труднощів, зокрема, несвоєчасне надання звітних даних, іншої інформації; створюються передумови для певних зловживань відносно матеріальних цінностей; збільшують витрати на утримання облікового персоналу.

Облікова робота, що пов'язана із формуванням оптимальної облікової політики, виступає визначальною складовою в системі організації обліку на підприємстві. Під обліковою політикою розуміють сукупність вибраних підприємством способів, процедур щодо ведення бухгалтерського обліку, які відповідають законодавчо встановленим принципам бухгалтерського обліку, а також забезпечують отримання достовірної інформації щодо фінансового стану підприємства та результатів його діяльності. В основу її формування покладено принцип повноти облікових даних.

Облікова політика — фундамент системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Вона визначає права та обов'язки системи обліку щодо формування інформаційних потоків.

Відсутність документів, які регламентують облікову політику ускладнює організацію обліку на підприємстві.

П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначає, що підприємство самостійно:

- визначає облікову політику;
- запроваджує форму організації бухгалтерського обліку;
- розробляє систему управлінського обліку;
- розробляє форми внутрішньогосподарського обліку;
- затверджує правила документообігу;
- може запровадити окремий баланс для філії (представництва).

Зміни облікової політики обумовлюються в П(С)БО 6 «Виправлення

помилки і зміни у фінансових звітах». Проте цей національний стандарт не розкриває технологію відображення змін, має узагальнений характер.

Облікова політика підприємства, як правило, має вигляд наказу керівника. Головний бухгалтер формує проєкт наказу із додатками, розрахунками та передає на затвердження власнику підприємства. Наказ набуває юридичної сили із дня підписання власником підприємства та стає обов'язковим для виконання.

Визначення мети облікової політики дозволяє уточнити зміст. Щодо фінансового обліку, то розкриваються особливості правильного тлумачення показників фінансової звітності, способів відображення результатів господарських операцій. Показники фінансової звітності здійснюють вплив на обрані підприємством способи (процедури) обліку. Облікова політика спрямована на розкриття методики, а не організації технології бухгалтерського обліку.

Тому метою облікової політики виступає:

- вибір сукупності способів ведення обліку;
- забезпечення ефективності управління усіма обліковими процесами;
- інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень;
- оцінка впливу прийнятої системи ведення бухгалтерського обліку на фінансові результати діяльності;
- вибір оптимальної системи управління усіма процесами діяльності для забезпечення цілей.

Головні бухгалтери підприємств іноді формально підходять до облікової політики. Така позиція не є виправданою, бо не забезпечує можливості для формування ефективної системи обліку як базового елементу управління підприємством. Це стосується і досліджуваного підприємства.

Аналіз наказу про облікову політику цього підприємства засвідчив, що основними недоліками є:

- відсутність належної структури формування;
- непослідовність викладення базових положень;

– часткове розкриття елементів облікової політики.

Ця ситуація негативно впливає на стан організації системи обліку. Застосування елементів облікової політики здійснено без врахування наявних обґрунтувань, що в свою чергу негативно впливає на підготовку обліково-економічної інформації.

На рис. 3.1. запропоновано основні положення актуальні для облікової політики основних засобів, що слід зазначити у наказі про облікову політику досліджуваного об'єкту.

Рис. 3.1 Основні положення щодо обліку основних засобів

Перелік цих елементів облікової політики щодо основних засобів дозволить окреслити методику формування обліково-економічної інформації в діючій системі обліку.

Витяг з наказу про облікову політику СКП "Паляницякомунсервіс" щодо обліку основних засобів наведено у Додатку А.

В процесі дослідження було виявлення відсутності графіка документообігу, що також ускладнює організації бухгалтерського обліку. Його наявність дозволить раціоналізувати рух документів; забезпечить визначення оптимальної кількості підрозділів, виконавців для проходження первинного документа; встановить строк його перебування у підрозділах.

Графік повинен бути затверджений керівником підприємства. Можна

його оформити у вигляді схеми або переліку робіт щодо створення, перевірки, опрацювання документів у розрізі підрозділів підприємства, виконавців із встановленням взаємозв'язку та термінів виконання.

Переваги від застосування графіку очевидні, а саме:

- регламентуються терміни складання, надання, обробки первинних документів;
- визначається перелік документів;
- встановлюється час руху та обробки документів;
- визначаються посадові особи, що відповідальні за формування документів, порядок передачі;
- встановлюється терміни надходження документів;
- встановлюється час опрацювання документів у бухгалтерській службі.

Наявність графіку документообігу сприятиме поліпшенню організації праці на підприємстві та забезпечить посилення контрольних функцій у системі бухгалтерського обліку та підвищить швидкість автоматизації облікових робіт.

Для удосконалення організації обліку запропоновано графік документообігу для досліджуваного підприємства (Додаток Б).

Документі містить інформацію щодо первинних документів наявних в обліку основних засобів, які застосовуються на підприємстві, зокрема:

- № відповідної форми;
- назва документу;
- призначення документу;
- термін складання документу;
- посадова особа, яка створює документ;
- посадова особа, яка підписує цей документ;
- термін подання документу;
- відповідальна особа за приймання відповідного документу.

Графік запропоновано складати із урахуванням особливостей господарських операцій на підприємстві, а також він враховує структуру підприємства, наявний обліковий апарат.

Розкриття вище зазначеної в наказі про облікову політику СКП "Паляницякомунсервіс" інформації необхідної для обліку основних засобів дозволить значно впорядкувати обліковий процес на підприємстві; зробить бухгалтерський облік плановим, цілеспрямованим та ефективним. Використання запропонованого графіку документообігу сприятиме організації облікової роботи та посиленню контрольних функцій у системі бухгалтерського обліку.

3.2. Удосконалення оцінки основних засобів на підприємстві

Належна організація обліку основних засобів забезпечується встановлення об'єктів основних засобів. П(С)БО 7 надає можливість підприємству одержати можливість в якості самостійного об'єкту обліку виокремити окремі основні засоби за умов, що термін корисного використання є різним. На практиці в СКП "Паляницякомунсервіс", цей порядок не використовується, а визнаються інвентарними об'єктами комплекси основних засобів, що веде до наступних наслідків, а саме:

- віднесення об'єкта до класифікаційної групи є умовним;
- рівень контролю щодо збереження майна підприємства є недостатнім;
- надходження (вибуття) окремих частин основного засобу обліковують як ремонт;
- відсутня достовірна інформація щодо ступеню зношеності об'єкта.

Для визначення загального розміру, складу, структури основних засобів, амортизаційних відрахувань, показників ефективності підприємства вирішальне значення має оцінка основних засобів.

У сучасних умовах господарювання, виходячи із національних стандартів бухгалтерського обліку, суму щодо здійснення обміну активу або оплати зобов'язання в результаті операцій із обміну між зацікавленими незалежними сторонами прийняти вважають ринковою вартістю.

Відсутня єдності у трактуванні поняття "ліквідаційна вартість", виходячи

із Методики оцінки вартості майна. Ліквідаційна вартість прирівнюється до вартості продажу придатних до експлуатації основних засобів у разі надзвичайних обставин. Це призводить до порушення ринкових умов, зокрема:

- необхідність продажу основних засобів;
- обмеженість терміну реалізації основних засобів.

Ліквідаційну вартість можна розрахувати за наступною формулою:

$$Л = ((М \times Ц) - В) \times (I/100)^n \quad (3.1)$$

де, Л – ліквідаційна вартість;

М – кількість отриманих матеріальних цінностей (внаслідок ліквідації);

Ц – ціна за одиницю отриманих від ліквідації матеріальних цінностей;

В – витрати, що виникнули у результаті ліквідації;

I – середній річний індекс споживчих цін;

n – кількість років корисного використання основного засобу.

Індекс споживчих цін майбутніх років можна застосувати прогнозний або усереднений показник за декілька останніх років. При високих темпах інфляції може виникнути ситуація, коли розрахункова ліквідаційна вартість перевищить первісну вартість. Тому недоречно прирівнювати ліквідаційну та первісну вартості при розрахунку амортизації основного засобу.

На нашу думку, доречно внести зміни при формуванні визначення ліквідаційної вартості. Пропонуємо його у наступній редакції: ліквідаційна вартість – поточна сума коштів або вартість інших активів, яку суб'єкт господарювання очікує отримати внаслідок реалізації (ліквідації) необоротних активів після завершення терміну їх корисного використання за вирахуванням витрат, що були пов'язаних із продажем (ліквідацією) основного засобу.

Ліквідаційну вартість слід розраховувати для об'єктів, що знаходять своє відображення на рахунках 103, 104, 105 та мають у структурі суттєву однорідну складову, наприклад метал, будівельні конструкції і т.д.

Враховуючи діючу методику обліку операцій із переоцінки основних засобів, де зазначено, що сума дооцінки залишкової вартості об'єктів при нарахуванні амортизації зменшується, а розмір додаткового капіталу при цьому залишається незмінним. Як наслідок, виникає ситуація, коли ліквідація основного засобу при його повному зносі призводить до збільшення прибутку підприємства. Одночасно із нарахуванням амортизації варто зменшувати розмір і додаткового капіталу на суму амортизації дооцінки залишкової вартості. Ця методика дозволить при відображенні в обліку суми зносу визнавати дохід у розмірі амортизації суми дооцінки, що здатне забезпечити дотримання принципу відповідності доходів та витрат. Якщо не застосовувати цих бухгалтерських проведення амортизація дооціненої вартості основних засобів не чинитиме вплив на фінансовий результат.

Виходячи із проведеного дослідження, підприємству необхідно провести оцінку об'єктів основних засобів, що забезпечить можливість визначити справедливу вартість будівель та споруд.

Перегляд балансової вартості необоротних активів слід здійснити шляхом визначення співвідношення справедливої вартості основного засобу та залишкової вартості.

Справедлива вартість необоротних активів розраховується на підставі інформації, яка надана підприємствами, що займаються збутом цих необоротних активів. При цьому вираховується сума зносу на дату оцінки, виходячи із співвідношення частки зносу нарахованого на первісну вартість до справедливої вартості.

Можна для визначення справедливої вартості певних необоротних активів залучати експертів від сторонніх організацій, що володіють ліцензією на здійснення вартісної експертизи.

Справедливу вартість будівель (споруд) визначають експертні організації, які володіють ліцензією на здійснення вартісної експертизи. У більшості випадків справедлива вартість основних засобів береться в системі обліку як ринкова вартість.

Відповідальність покладається на керівника за об'єктивне визначення

справедливої вартості необоротних активів підприємства.

За результатами перевірки відповідності залишкової вартості справедливій вартості необоротних активів, ми пропонуємо складати Відомість відповідності залишкової вартості основних засобів (нематеріальних активів) їх справедливій вартості.

Однак сьогодні з'явилися дві первісні вартості: облікова та ринкова. Облікова формується на підприємстві, що реалізує основні засоби, а ринкова – це договірна ціна при купівлі–продажу основних засобів.

Інформацію щодо ринкової вартості основних засобів можна отримати з відомостей виробників, періодичних видань, інтернет-сайтів тощо.

Об'єкти, що перебувають на балансі можуть бути зношені і визначення справедливої вартості ускладнюється. Тому рекомендуємо використовувати методики, які у своїй практиці застосовують експерти оцінювачі.

Виходячи із чинного законодавства підприємства переоцінюють основний засіб, якщо його залишкова вартість значно відрізняється від справедливої вартості при складанні балансу. В результаті переоцінки основних засобів необхідно проводити переоцінку об'єктів всієї групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт, який переоцінюється.

Проведення переоцінки здійснюється у наступній послідовності:

- проведення інвентаризації;
- формування бланків акту переоцінки;
- внесення бухгалтерією відомостей щодо об'єкту переоцінки;
- визначення оціночною комісією справедливої вартості об'єкту переоцінки;
- проведення бухгалтерією відповідних облікових записів.

Схему розрахунку переоцінки об'єкту наведено на рис. 3.2

Рис. 3.2 Порядок переоцінки основних засобів

Переоцінку основних засобів доречно проводити регулярно із метою відповідності залишкової вартості об'єктів основних засобів їх справедливій вартості на дату балансу.

Таким чином, запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність використання основних засобів, забезпечать позитивний вплив на стан організації їх обліку.

3.3. Удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів

Прийняття правильних рішень щодо управління основними засобами вимагає своєчасної, достатньої та достовірної інформації. Відсутність такої інформації може призводити до формування даних, які спотворюють дані про

фінансово-майновий стан досліджуваного підприємства. Належна облікова інформація забезпечить формування загальної концепції ефективного управління основними засобами. Перевірка достовірності такої інформації підтверджується за допомогою аудиту.

Ринкові відносини змінюють вимоги до наявної системи бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту основних засобів. Вони розширюються коло завдань, які стоять перед аудитором. Організація сучасного обліку повинна бути спрямована на внутрішньогосподарський рівень із метою контролю за ефективною експлуатацією об'єктів основних засобів. Зростає персональна відповідальність керівників за використання основних засобів. Слід в системі обліку відображати поточні зміни, що виникають у складі, структурі основних засобів. Доцільно ввести в наявну облікову систему аналітичні якісні показники.

Досягнення вищезгаданих умов можливе у результаті впровадження внутрішнього аудиту. Галузеві особливості підприємств різних форм власності, часті зміни податкового обліку, ускладнена організаційна структура суб'єктів господарювання вимагає удосконалення діючої практики внутрішнього аудиту, який здатний захистити інтереси держави та власника підприємства.

Доцільність впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах виправдовується тим, що в кінцевому результаті він носить попереджувальний характер необґрунтованим та незаконним діям, неефективним управлінським рішенням.

Свої функції внутрішній аудит спрямовує на комплекс процедур щодо дослідження операцій підприємства, дає оцінку цим операціям, забезпечує контроль за відображення їх в системі бухгалтерського обліку.

Головна місія внутрішнього аудиту – це системний контроль за оптимальним функціонуванням структурних підрозділів установи та за адекватною поведінкою відповідальних осіб в умовах макросередовища. Можемо стверджувати, що внутрішній аудит функціонує на «внутрішньому полі» підприємства.

Можна виділити такі функції внутрішнього аудиту:

- контроль за функціонуванням, організацією системи бухгалтерського обліку підприємства;
- внутрішній контроль.

Служба внутрішнього аудиту створюється для постійного спостереження, контролю за функціонуванням наявних систем. Працівники служби внутрішнього аудиту дають рекомендації щодо:

- експертизи фінансової та оперативної інформації;
- контролю за грошовими коштами підприємства;
- підготовки планів із покращення ефективної діяльності підприємства;
- контролю за дотриманням законодавства всіма підрозділами підприємства;
- удосконалення внутрішньої взаємодії на підприємстві.

Функції внутрішнього аудиту забезпечують покращення системи контролю всередині підприємства та виконують захисну роль, пов'язану з збереженням активів, отриманням інформації про стан та наявність майна власника.

Розглянуті функції внутрішнього аудиту дозволяють визначити його предмет, що полягає у вивченні ряду економічних, організаційних, інформаційних засад діяльності суб'єктів господарювання із метою виявлення відхилень та підвищення ефективності системи господарювання.

Об'єкти внутрішнього аудиту різноманітні, виходять із особливостей суб'єкта та вимог керівництва (власника).

Постійна ефективна діяльність служби внутрішнього аудиту дає змогу зовнішньому аудиту зменшити термін виконання робіт та скоротити обсяги аудиторських процедур.

Рекомендуємо із метою підвищення ефективності системи обліку основних засобів та формування фінансової звітності на досліджуваному підприємстві організовувати систематичне проведення внутрішнього аудиту. До складу аудиторської перевірки залучити фахівців із обліку та контролю, які працюють на підприємстві.

Внутрішній аудит основних засобів спрямовується на:

- вивчення стану та наявності основних засобів;
- особливості відображення основних засобів в системі бухгалтерського та податкового обліку;
- процедуру проведення внутрігосподарського контролю та аналізу основних засобів;
- організацію та мотивацію праці працівників в процесі експлуатації основних засобів тощо.

До основних завдань внутрішнього аудиту основних засобів підприємства відносять:

- перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку;
- визначення достовірності бухгалтерської звітності підприємства діючій системі обліку;
- аналіз господарської діяльності підприємства щодо використання основних засобів;
- управлінське консультування;
- комплексну перевірку виконання діючих процедур, норм, розпоряджень;
- контроль за формуванням повноти, достовірності інформації з приводу руху основних засобів;
- перевірку результатів діяльності підприємства.

В процесі дослідження діючої міжнародної та вітчизняної практики, наукової літератури можна виокремити основні методи та прийоми ведення внутрішнього аудиту основних засобів суб'єктів господарювання: інспекція, спостереження, опитування, підтвердження, аналітичний огляд тощо.

Для досліджуваного підприємства запропоновано програму внутрішнього аудиту основних засобів (табл. 3.1)

Таблиця 3.1.

Програма внутрішньої аудиторської перевірки основних засобів

Етапи внутрішнього аудиту	Завдання внутрішнього аудиту основних засобів	Аудиторські процедури	Докази аудитора
1.Підготовчий етап	1. Оцінка діючої системи контролю. 2. Оцінка системи обліку основних засобів. 3. Визначення аудиторського ризику. 4.Планування аудиту основних засобів.	1.Дослідження матеріалів попередніх аудиторських та внутрішніх перевірок.	Звіт перевірки; інвентаризаційні картки; дані синтетичного, аналітичного обліку.
2.Початковий етап	1.Оцінка достовірності результатів інвентаризації основних засобів	1.Спостереження за процесом інвентаризаціїю основних засобів. 2. Вибіркова перевірка результатів інвентаризації.	Матеріали інвентаризації, облікові записи.
3.Основний етап	1. Контроль за оцінкою основних засобів, 2.Перевірка достовірності облікових записів. 3. Перевірка правильності нарахування зносу. 4. Перевірка відображення витрат із ремонту основнихзасобів.	1.Співставлення даних інвентаризації та даних обліку. 2. Арифметичні підрахунки.	Акти інвентаризації, наявна первинна документація, облікові регістри обліку, Баланс.
4. Завершальний етап	Складання звіту внутрішнього аудиторського	1.Систематизація отриманої інформації про основні засоби; 2.Обґрунтування даних отриманих в результаті аудиту. 3.Аналіз даних аудиторської перевірки. 4.Складання звіту внутрішнього аудиту.	Робоча документація аудитора на всіх етапах перевірки.

Запропонована програма поділена на чотири етапи: підготовчий, початковий, основний та завершальний. Кожному етапу відповідають конкретні цілі та завдання аудиту основних засобів.

Перевірка проводиться із формуванням списку аудиторських доказів, які надаються підприємством. Цей список містить відповідний пакет документів починаючи від статуту підприємства до звітності, а також долучається робоча документація попереднього аудиту. Відповідно кожен етап перевірки тривалий та трудомісткий, але одночасно передбачає список відповідальних осіб та термін виконання.

Реалізація запропонованого внутрішнього аудиту основних засобів враховує технологічні аспекти в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиторської перевірки та наявних проблем в контрольній діяльності підприємства, запропоновано методичні процедури здійснення внутрішнього аудиту основних засобів.

Проте, застосовуючи внутрішній аудит основних засобів в системі управлінської діяльності, слід пам'ятати, він не повинен стати новим контрольним навантаженням діючу систему обліку та управління, а повинен забезпечити функцію збереження та ефективного управління основними засобами. Важливим питаннями при цьому залишається професійний рівень внутрішніх аудиторів та їх незалежність в процесі проведення перевірки.

На основі досліджень, проведених нами, вказано важливі ділянки аудиту основних засобів, на яких найчастіше виникають помилки та визначено методичні прийомами, що дозволять їх виявляти, а також сформовано пропозиції для їхнього запобігання.

При проведенні внутрішнього аудиту основних засобів та ефективності їхнього використання варто застосувати методи економічного аналізу, які допоможуть оцінити стан основних засобів та визначать чинники, які забезпечать ефективне управління ними.

Внутрішні аудитори, які знають як запобігти помилкам і зловживанням, вміють визначити ризикованість певних операцій та вміють усунути недоліки,

та ліквідувати слабкі сторони в системі управління, значно підсилюють наявну на підприємстві систему менеджменту.

Загалом сфера діяльності внутрішнього аудиту схожа до діючої практики зовнішнього аудиту, що дає можливість економити ресурси підприємства. Внутрішній аудит в своєму арсеналі передбачає попередній контроль і претендує на роль профілактичного заходу в системі управління підприємством.

На основі проведеного аналізу вважаємо, що внутрішній аудит на СКП "Паляницякомунсервіс" сприятиме якісному удосконаленню організації обліку основних засобів.

Висновки до розділу 3.

Недоліки в системі організації бухгалтерського обліку викликають ряд труднощів: несвоєчасне надання звітних даних; створюються передумови для певних зловживань відносно матеріальних цінностей; збільшують витрати на утримання облікового персоналу тощо. Облікова робота, що пов'язана із формуванням оптимальної облікової політики, виступає визначальною складовою в системі організації обліку на підприємстві. В основу її формування покладено принцип повноти облікових даних.

Облікова політика — фундамент системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Вона визначає права та обов'язки системи обліку щодо формування інформаційних потоків. Відсутність документів, які регламентують облікову політику ускладнює організацію обліку на підприємстві.

Аналіз наказу про облікову політику цього підприємства засвідчив, що основними недоліками є: відсутність належної структури формування; непослідовність викладення базових положень; часткове розкриття елементів облікової політики. Запропоновано доповнити основні положення актуальні для обліку основних засобів зазначити у наказі про облікову політику досліджуваного об'єкту.

В процесі дослідження було виявлено відсутність графіка документообігу, що також ускладнює організації бухгалтерського обліку. Його наявність дозволить раціоналізувати рух документів; забезпечить визначення

оптимальної кількості підрозділів, виконавців для опрацювання первинного документа; встановить строк його перебування у підрозділах. Використання запропонованого графіку документообігу сприятиме організації облікової роботи та посиленню контрольних функцій у системі бухгалтерського обліку.

Пропонуємо проводити переоцінку основних засобів регулярно із метою відповідності залишкової вартості об'єктів основних засобів їх справедливій вартості на дату формування балансу.

Впровадження внутрішнього аудиту на підприємстві забезпечить покращення системи контролю всередині підприємства та виконують захисну роль, пов'язану з збереженням активів, отриманням інформації про стан та наявність майна власника.

Реалізація запропонованого нами внутрішнього аудиту основних засобів враховує галузеві та технологічні аспекти діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиторської перевірки та наявних проблем в контрольній діяльності підприємства, запропоновано методичні процедури здійснення внутрішнього аудиту основних засобів.

Запропонована нами програма аудиту передбачає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний та завершальний. Кожному етапу відповідають конкретні цілі та завдання аудиту основних засобів.

Проте, застосовуючи внутрішній аудит основних засобів в системі управлінської діяльності, слід пам'ятати, він не повинен стати новим контрольним навантаженням діючу систему обліку та управління, а повинен забезпечити можливість збереження та ефективного управління основними засобами. Важливим питаннями при цьому залишається професійний рівень внутрішніх аудиторів та їх незалежність в процесі проведення перевірки.

Рекомендуємо із метою підвищення ефективності системи обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві організовувати систематичне проведення внутрішнього аудиту. До складу аудиторської перевірки залучити фахівців із обліку та контролю, які працюють на

підприємстві. Проведення внутрішнього аудиту на СКП "Паляницякомунсервіс" сприятиме якісному удосконаленню організації обліку основних засобів.

ВИСНОВКИ

Основні засоби у господарській сфері складають матеріальну основу продуктивних сил та визначають економічний потенціал підприємства. Вони становлять основу інвестиційної привабливості підприємства, а також забезпечують інноваційну технічну конкурентоспроможність підприємствам України.

Для облікового процесу основних засобів слід їх прокласифікувати. Належним чином обґрунтована класифікація необхідна в практичній діяльності для організації аналітичного та синтетичного обліку; обліку наявності, руху об'єктів; при нарахуванні амортизації, визначенні розміру зносу, а також при проведенні інвентаризації основних засобів.

Важливою складовою обліку основних засобів виступає порядок визнання та оцінки основних засобів. Проведене дослідження свідчить, належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством їх оцінки, методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання ним майбутніх економічних вигод.

Сучасна практика аудиту основних засобів дає можливість оцінити схоронність, матеріально-технічний стан, ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності оформлення, відображення в бухгалтерському обліку руху, списання непридатних до використання основних засобів, а також правильність нарахування амортизації та проведення переоцінки, індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства являє собою основу для забезпечення успішного господарського процесу.

Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві організовується у відповідності до чинного законодавства. На підприємстві затверджений наказ про облікову політику, де визначено принципи, методи, процедури бухгалтерського обліку. Аналіз наказу свідчить, що на підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку, яка забезпечує накопичення первинних документів на відповідних реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Первинний облік СКП "Паляницякомунсервіс" основних засобів

здійснюється із використанням затверджених типових форм первинних документів, а первісна вартість формується в залежності від шляхів надходження основних засобів, облік ведеться у розрізі окремих наявних об'єктів.

На досліджуваному підприємстві для отримання ґрунтовної інформації, з метою ефективного використання основних засобів, виходячи з їх видів і процесів, які мають місце в господарському процесі, ведеться аналітичний пооб'єктний облік, а належне ведення синтетичного обліку забезпечує можливість на отримання узагальнених даних.

Проведене дослідження засвідчує, що із метою підвищення ефективності або підвищення терміну корисного використання основних засобів в СКП "Паляницякомунсервіс" проводяться поточний та капітальний ремонт, нараховується амортизація основних засобів з використанням прямолінійного методу.

Недоліки в системі організації бухгалтерського обліку викликають ряд труднощів: несвочасне надання звітних даних; створюються передумови для певних зловживань відносно матеріальних цінностей; збільшують витрати на утримання облікового персоналу тощо. Облікова робота, що пов'язана із формуванням оптимальної облікової політики, виступає визначальною складовою в системі організації обліку на підприємстві. В основу її формування покладено принцип повноти облікових даних.

Облікова політика — фундамент системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Вона визначає права та обов'язки системи обліку щодо формування інформаційних потоків. Відсутність документів, які регламентують облікову політику ускладнює організацію обліку на підприємстві.

Аналіз наказу про облікову політику цього підприємства засвідчив, що основними недоліками є: відсутність належної структури формування; непослідовність викладення базових положень; часткове розкриття елементів облікової політики. Запропоновано доповнити основні положення актуальні для обліку основних засобів зазначити у наказі про облікову політику

досліджуваного об'єкту.

В процесі дослідження було виявлено відсутність графіка документообігу, що також ускладнює організацію бухгалтерського обліку. Його наявність дозволить раціоналізувати рух документів; забезпечить визначення оптимальної кількості підрозділів, виконавців для опрацювання первинного документа; встановить строк його перебування у підрозділах. Використання запропонованого графіку документообігу сприятиме організації облікової роботи та посиленню контрольних функцій у системі бухгалтерського обліку.

Пропонуємо проводити переоцінку основних засобів регулярно із метою відповідності залишкової вартості об'єктів основних засобів їх справедливій вартості на дату формування балансу.

Впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах забезпечує покращення системи контролю всередині підприємства та виконує захисну роль, пов'язану з збереженням активів, отриманням інформації про стан та наявність майна власника.

Реалізація запропонованого нами внутрішнього аудиту основних засобів враховує галузеві та технологічні аспекти діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиторської перевірки та наявних проблем в контрольній діяльності підприємства, запропоновано методичні процедури здійснення внутрішнього аудиту основних засобів.

Запропонована нами програма аудиту передбачає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний та завершальний. Кожному етапу відповідають конкретні цілі та завдання аудиту основних засобів.

Проте, застосовуючи внутрішній аудит основних засобів в системі управлінської діяльності, слід пам'ятати, він не повинен стати новим контрольним навантаженням діючу систему обліку та управління, а повинен забезпечити можливість збереження та ефективного управління основними засобами. Важливим питаннями при цьому залишається професійний рівень внутрішніх аудиторів та їх незалежність в процесі проведення перевірки.

Рекомендуємо із метою підвищення ефективності системи обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві організовувати систематичне проведення внутрішнього аудиту. До складу аудиторської перевірки залучити фахівців із обліку та контролю, які працюють на підприємстві. Проведення внутрішнього аудиту на СКП "Паляницякомунсервіс" сприятиме якісному удосконаленню організації обліку основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусов, А. Пути гармонизации бухгалтерского и налогового учета основных средств. Бухгалтерский учет и аудит. 2015. № 11. С. 11-17
2. Белоусов, А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби». Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 3. С. 49-57
3. Буряковский В. В., Кармазин В. Я., Каламбет С. В. Финансы предприятий : учеб. пособие. Дніпропетровск: Пороги, 2001. 245 с
4. Бутинець, Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ПП «Рута», 2002. 591 с.
5. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ПП "Рута", 2003. 726 с.
6. Воробієнко, А. Інвентаризація основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2021. № 107. С. 17-33
7. Геднарчук Б. Основний засіб чи ні: хто визначає? Дебет–Кредит. 2007. № 21. URL : <http://www.dtkr.com.ua/show/1bid03101.html>
8. Голов, С. Ф. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 : навч. посіб. К., 2000. 1272 с.
9. Горицька, Н. Порядок використання чинних з 01.07.2000 р. методів нарахування амортизації згідно з П(С)БО 7 та порівняння його з існуючою міжнародною практикою. Дебет-Кредит. 2000. №25. С. 10-25
10. Десятнюк, О.М. Деякі аспекти впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах електротехнічної промисловості. Придніпровський науковий вісник. 2007. № 41 (108). с.54-56.
11. Доценко, В. В. Облік основних засобів та шляхи його удосконалення. Регіональні перспективи. 2000. № 1. С.29-32
12. Дорош Н.І. Аудит: методика і організація : підручник К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. 402с.

13. Дроздова, Т. Надходження основних засобів на підприємство. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 8-21;
14. Житний, П. Організаційні аспекти формування облікової політики в умовах глобалізації. Становлення облікової політики в Україні: Тези доп. Всеукр. наук, конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 94-96.
15. Завгородний, В. П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием, Национальных стандартов : учеб. пособ. – 5-е изд., доп. и перераб. К. : А.С.К., 2003. 847 с.
16. Замазій, С. Особливості інвентаризації основних засобів. Податки та бухгалтерський облік. 2005. № 88. С. 19-22;
17. Зюкова, М.М. Проблеми обліку основних засобів в умовах дії Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні. Регіональні перспективи (укр.). 2006. № 2. С.19-21
18. Зубилевич, С. Перспективы развития аудита. Бухгалтерский учет и аудит. 2005. №8-9. с.101-105.
19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99>
20. Кім Г., Сопко В.В., Кім С.Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення : навчальний посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
21. Кобилянська, О. І. Фінансовий облік : навч. посіб. – 2-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 471с.
22. Кононенко, Т. Замлинський В. Про можливості інтеграції методики нарахування амортизації. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. №10. с.24-28
23. Курило, Г. М. Актуальність удосконалення механізму ведення обліку основних засобів на шляху інтегрування у міжнародній системі обліку

URL : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_kurilo.doc.htm

24. Кулаковська, Л. П. Основи аудиту : навч посіб. Львів : “Каравела”, 2002. 504 с.
25. Лесняк, В. О. Порядок обліку переоцінки основних засобів. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. № 9. С.3-5
26. Лилеева, Л. Р. Пути совершенствования учета основных средств и методика анализа их использования и оценки в телекоммуникациях. Международный бухгалтерский учет. 2006. № 11. С. 27-34
27. Лишиленко, О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2005. 632 с.
28. Манакін, В. Проблемні питання обліку амортизації й ремонтів основних засобів URL : <http://www.experts.in.ua/baza/analitic/detail.php?ID=12625>
29. Назаренко, І. Документальне оформлення операцій з обліку основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 54-61
30. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації Про затвердження Державного класифікатора «Класифікація основних фондів» N 507 від 19.08.97. URL : <http://www.legal.com.ua/document/kodeks/0CH560507217-97.html>
31. Національні стандарти бухгалтерського обліку: Стандарт затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87, станом на 12 вересня 2003 р. Все про бухгалтерський облік. 2005. № 13 С. 14-15
32. Наумчук, О.А. Основні засоби: зміст і принципи облікової політики. Вісник технологічного університету Поділля. Науковий журнал. Економічні науки. Частина 2. Том 1 / Відп. ред. М.П. Войнаренко. Хмельницький: ТУП, 2003. С. 141 – 144
33. Новак, В. Операції з основними засобами: усі аспекти обліку. Збірник систематизованого законодавства. 2007. № 2 С. 25-27
34. Новодворский, В. Д. Проблемы учета основных средств. Бухгалтерский учет. 2004. № 5. С. 36-38
35. Омельченко, О. Л. Основні засоби (фонди) на підприємстві. Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2008. №9. С. 3-26

36. Омельченко, О. Л. Удосконалення обліку основних засобів. Тематичний збірник наукових праць “Торгівля і ринок України”. Вип. 17. – Т. III. Донецьк, ДонДУЕТ. 2004. С.57-63
37. Павлюк, И. Бухгалтерский учет переоценки основных средств. Бухгалтерский учет и аудит (рус.). 2004. №7. С.3-11.
38. Падалка, К. Основні засоби. Главбух. 2007. № 21. С. 106-146
39. Палий, Ю. Основные средства. Библиотека главбуха. 2008. № 9. С. 4-28
40. Панасик, В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 260 с.
41. Петрик, Е. Методологические аспекты аудита основных средств Бухгалтерский учет и аудит. 2004. № 13. С. 33-34
42. Петров, М. И. Учет основных средств как средство обеспечения сохранности и безопасности имущества организации. Управление персоналом. 2006. № 1. С. 67-145
43. Про аудиторську діяльність в Україні: Закон України від 22.04.1994 № 3125–XII. Все про бухгалтерський облік. 2004. № 127. –С. 9-12
44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 червня 1999 р. № 996–XIV URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=996-14>
45. Про оподаткування прибутку підприємств із наступними Законами України змінами і доповненнями URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=283%2F97-%E2%F0>
46. Пушкар, М. С. Фінансовий облік : підручник . Тернопіль : Карт – бланш, 2002. 628 с.
47. Пушкар М. Вимоги до формування облікової політики. Становлення облікової політики в Україні : тези доп. Всеукр. наук. конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 181-182.
48. Пшиченко, Д. В. Учет основных средств по МСФО и РСБУ. Международный бухгалтерский учет. 2007. № 8. С. 28-32
49. Риндя А. Облік операцій з основними засобами. Податки та

- бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2006. № 6. С. 4-29
50. Руденко Є. Основные средства и основные фонды: порядок учета. Налоги и бухгалтерский учет. 2016. №13.
 51. Савченко В.А. Аудит : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2002. 322 с
 52. Савельєва Г.Ю. Основні засоби: проблеми сучасного обліку. Держава та регіони. Наук-практ. журнал. Серія: Ек-ка та підприємництво. 2022. №4. С.241-245.
 53. Семенов, А. С. Трансформация учета основных средств в соответствии с МСФО. Международный бухгалтерский учет. 2017. № 12. С. 17-22
 54. Ткаченко, Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С. 11-19
 55. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник. К. : А.С.К., 2005. 784 с.
 56. Усач, Б.Ф. Аудит : навч. посіб. К. : Знання-Прес, 2002. 233с.
 57. Хом'як, Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. 7–е вид., доп. і перероб. Львів : Національний ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект–Захід», 2008. 1224 с.
 58. Щукін, Є. С. Основні засоби та основні фонди: визначення і класифікація. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С. 3-8.
 59. Ямборко, Г. Бухгалтерська амортизація основних засобів: обираємо метод та обліковуємо. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С.21-27

ДОДАТКИ

Додаток А

Графік складання та подання первинних документів з обліку основних засобів

№	Найменування документів	Основне призначення документу	Строк, на який складається документ	Посадова особа, що складає документ	Посадова особа, що підписує документ	Куди і в який строк подається документ	Відповідальна особа за приймання документів
1	2	3	4	5	6	7	8
ОЗ-1	Акт приймання-передачі основних засобів	Облік приймання кожного закінченого об'єкту будівництва, куплених машин, вибуття основних засобів	При здачі об'єкту в експлуатацію, на момент вибуття об'єкту	Комісія призначена наказом керівника	Голова і члени комісії, затверджує керівник	До бухгалтерії, на другий день після складання акту	Бухгалтер з основних засобів
ОЗ-2	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів	Оформлення приймання-здачі основних засобів після капітального ремонту, реконструкції, модернізації	Після капітального ремонту, реконструкції, модернізації	Комісія	Уповноважений представник підрозділу в який передається відремонтований об'єкт, і представник підрозділу, що виконав ремонт	До бухгалтерії	Головний бухгалтер і затверджує керівник чи уповноважена ним особа
ОЗ-3	Акт списання основних засобів	Оформлення вибуття окремих інвентарних об'єктів основних засобів(крім автотранспорту)у випадку повної чи часткової їхньої ліквідації		Комісія призначена наказом керівника	Голова і члени комісії	До бухгалтерії	Матеріально-відповідальна особа у віданні якої знаходиться ліквідований об'єкт. затверджує керівник

1	2	3	4	5	6	7	8
ОЗ-4	Акт на списання автотранспортних засобів	Оформлення вибуття транспортних засобів в результаті їхнього зносу, морального старіння чи знищення внаслідок аварій, стихійного лиха		Комісія	Голова і члени комісії, затверджує керівник підприємства	До бухгалтерії	Бухгалтер з основних засобів
ОЗ-6	Інвентарна картка обліку основних засобів	Облік всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, що надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці та таких. Що мають одне і те ж виробничо-господарське призначення		Бухгалтерія	Бухгалтер		Бухгалтер
ОЗ-7	Опис інвентарних карток з обліку основних засобів	Реєстрація всіх інвентарних карток. Відкритих для ведення аналітичного обліку основних засобів		Бухгалтерія	Бухгалтер		
ОЗ-8	Картка обліку руху основних засобів	Облік руху основних засобів по класифікаційних групах					
ОЗ-9	Інвентарний список основних засобів	Пооб'єктний облік основних засобів за місцем їх перебування по кожній матеріально-відповідальній особі					

